

СТ А Н О В И Щ Е

От: *доц. д-р Момчил Бориславов Анто*

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“, Свищов

Научна специалност: „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Васил Николаев Бакърджиев*

Тема на дисертационния труд: *Детерминанти, определящи качеството на одита*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №632/28.02.2025 г. на Заместник-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Финансов контрол“, Финансово-счетоводен факултет на УНСС по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (финансов контрол)“ съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС №1018/29.03.2018 г. Обучението е осъществено в *редовна* форма през периода 2018 – 2025 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е оформен в увод, три глави, заключение, приложения и списък с използвана литература в общ обем от 197 стр. Разработката е в достатъчен обем за научно изследване като се осигурява изчерпателност и завършеност на поставените проблеми за дискутиране. Тя е балансирана в структурно отношение, като акцентът е поставен на втора и трета глава. В съдържанието са представени 39 таблици, 56 фигури, илюстриращи резултатите от проведените анализи и емпиричното

изследване. Използваната литература включва 100 източника, като 89 от тях са на английски език.

Актуалността на темата се обосновава на наличието на редица слабости в отчетността, които подчертават нуждата от по-ефективен контрол и надеждни одиторски практики. Качеството на одиторските услуги е от съществено значение за доверието в корпоративната отчетност и стабилността на финансовите пазари. Важно е одиторските фирми да идентифицират и оценяват рисковете, включително свързани с ръководството, използваните ресурси и организационните приоритети. В българския контекст, качеството на одиторските услуги е особено актуално заради нуждата от съответствие с международните стандарти и засиления регулаторен контрол. Различията между глобалните и местните одиторски фирми също оказват влияние върху прилагането на добрите практики и осигуряването на качествени одиторски услуги.

Целта на изследването е да анализира основните детерминанти на качеството на одиторските услуги в България, като се направи сравнителен анализ между възприятията на одиторите от Голямата четворка и останалите одиторски компании, както и съпоставка с резултатите от инспекциите за гарантиране качеството на одитите

Като **основни задачи**, водещи до постигането на целта на дисертацията са изведени следните:

1. Обосновка на значимостта на качеството на одита за бизнеса и обществото;
2. Анализ на публикациите относно същността, измерителите и детерминантите на качеството на одиторската работа
3. Идентифициране на детерминантите, които определят качеството на одита в българския контекст;
4. Оценка на разликите във възприятията за качеството между одиторите от различни компании, като се акцентира върху възможните предимства и недостатъци, които Голямата четворка притежава в сравнение с по-малките фирми;
5. Разработване на концептуален модел за постигане качество на одита чрез оценка и подобрене на определящите го детерминанти;
6. Формулиране на препоръки за подобряване на качеството на одиторските услуги в малките и средни компании, базирани на анализ на възприятията на одиторите от анкетата и идентифицираните добри практики на Голямата четворка.

Обект на изследването е качеството на одиторските услуги като ключов фактор за повишаване на доверието в корпоративната отчетност и финансовата прозрачност

Предмет на изследването са конкретните детерминанти на качеството на одиторските услуги и тяхното влияние върху ефективността на одита.

Основната теза, отстоявана в изследването е, че качеството на одиторските услуги се определя от комбинация от фактори, включително работните условия, етичните стандарти, професионалната компетентност и независимостта на одиторите. Одиторските компании, които прилагат ефективни вътрешни контролни механизми и спазват международните одиторски стандарти, демонстрират по-високо качество на услугите си. За потвърждение на основната теза са формулирани четири работни хипотези.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В хода на изследването е постигнато *потвърждаване на заложената основна изследователската теза*, както и на формулираните хипотези. Анализът на анкетното проучване показва, че подобрените работни условия в одиторските фирми са свързани с по-високо качество на извършваните одити (*Хипотеза 1*). Спазването на етичните стандарти също е потвърдено като ключов фактор за качеството на одита (*Хипотеза 2*). Повишената квалификация и обучението на одиторите пряко корелират с нивото на предоставяните услуги (*Хипотеза 3*). Одиторите изпитват натиск, който може да повлияе на тяхната обективност, особено при дългогодишни клиенти (*Хипотеза 4*).

За разработването на дисертационния труд е използван *смесен методологичен подход*, който комбинира количествени и качествени методи, за да предостави цялостен анализ на факторите, определящи качеството на одиторските услуги. Основният метод за формулиране на изводи е анкетно проучване, като резултатите от него са подложени на сравнителен анализ и статистически тестове за проверка на различни хипотези.

В своето изследване дисертантът е *изпълнил поставените цел, подцели и задачи*, които са дефинирани в уводната част на дисертационния труд.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

- *Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни приноси в дисертационния труд.*

Изразените претенции на автора за приноси в дисертационния труд по мое мнение са реални, допълват и развиват теорията и практиката, което позволява те да се квалифицират както като такива с *научен*, така и с

приложен характер. Те могат да представляват интерес за българския одиторски сектор, както и да бъдат използвани в процеса по обучение на бъдещи специалисти в тази област.

Според автора на дисертационния труд, **научните приноси** от изследването са следните:

- Въз основа на задълбочено изследване на литературните източници са систематизирани и обогатени знанията за категорията „качество на одиторските услуги“, измерителите на качеството и детерминантите, които го определят;

- Разработен е теоретично обоснован, гъвкав и адаптивен концептуален модел за постигане качество на одита;

- Чрез статистическа проверка на хипотези са изведени ключовите детерминанти, които дават конкурентно предимство на одиторските компании от „Голямата четворка“ по отношение на качеството на предоставяните одиторски услуги;

- Идентифицирани са и са обяснени различията между възприятията на одиторите и регулаторната оценка на качеството;

- На базата на осъществения анализ са формулирани конкретни препоръки за повишаване качеството на професионалната дейност на одиторите.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът е представил три публикации, които са авторски, и са свързани с темата на дисертационния труд:

1. Васил Бакърджиев „Анализ на оценките за качеството на одитите на предприятия от обществен интерес“ от Научна конференция на тема: Стратегически насоки в развитието на контролните институции в България, Равда 04-06 Октомври 2019г. ISBN 978-619-232-277-9 158-164 стр.

2. Васил Бакърджиев „Детерминанти на качеството на одита: Систематичен литературен обзор“ е-списание на ИДЕС брой 3 на 2024г. ISSN 1314 - 8990

3. Васил Бакърджиев „Детерминанти, определящи качеството на одита: Сравнителен анализ между големите одиторски компании и средните и малки одиторски практики“ е-списание „Пари и култура“ брой 1 2024г. ISSN 2683 – 0965 3-12 стр.

От предоставения списък на публикациите се вижда, че дисертантът покрива минималните национални изисквания от 30 точки по този критерий за придобиване на ОНС „доктор“ съгласно предписанията на ППЗРАС в Р България. Всички публикации са свързани с темата на

дисертацията и това потвърждава, че резултатите от научните изследвания на Васил Бакърджиев са намерили изискуемата от ЗРАС публичност в специализираната научна литература.

6. Оценка на автореферата

Приложеният към дисертацията автореферат е разработен в обем от 40 страници и е структуриран подходящо. В него коректно е отразено съдържанието на дисертационния труд, като са очертани важните моменти от представената работа и постигнатите резултати от извършената от дисертанта изследователска дейност.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Без да омаловажавам постигнатото от автора в дисертационния труд и признавайки правото му на собствена интерпретация на разглежданата проблематика, бих си позволил да направя следните колегиални **бележки и препоръки**:

- Разработката би имала повишена значимост от практическа гледна точка, ако е по-добре илюстрирана с практически примери. В същото време подобен подход би позволил по-добрата обосновка на някои от теоретичните въпроси, обект на изследване;

- В количествено отношение анкетното проучване обхваща само 12% от регистрираните одитори (79 респондента от около 650 възможни), но не е ясно дали те са представени пропорционално - Виг 4 и останалите. Неяснотата около този въпрос може да доведе до някои изкривявания в качеството на направените изводи и оценки;

В светлината на горното интерес биха представлявали вижданията на автора по следните **въпроси**:

1. Как са подбрани респондентите за анкетата и има ли представителност между Виг 4 и останалите (разпределени ли са на географски или друг признак)?

2. Възможно ли е високата клиентска удовлетвореност от одиторските услуги да съвпада с компромиси в качеството?

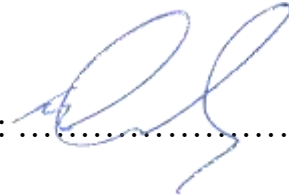
8. Заключение

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема „**Детерминанти, определящи качеството на одита**“ ми дава основание за положително мнение и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователна и научна степен „доктор“ на г-н Васил Николаев Бакърджиев в област на висше образование 3 „Социални,

правни и стопански науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ (финансов контрол).

22.04.2025 г. / гр. София

Подпис:

Забележка: Препоръчителен обем за становище относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“: 3 стандартни страници.